Ann. III. Num. IV.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

BIS IN MENSE PRODIT

Pretium annuae subnotationis, *ante solvendum*, est: in Italia Libellarum 10; ubique extra Italiam Lib. 15; M. 12; Sch. 12; Doll. 3; Rubl. 6; Flor. 7 ½.

Inscriptiones et omne genus indicationes pretio aequissimo referuntur, quod est in extremis commentarii paginis Lib. 0.50 pro *unoquoque centimetro quadrato*.

Cuncta mittantur ad* Aristidem Leonori *equitem, commentarii* VOX URBIS *possessorem et administratorem

ROMA — Via Alexandrina, 87 — ROMA

Subnotatio fieri potest:

IN ITALIA
Apud Desclée, Lefebvre et Soc.
ROMAE, Via Santa Chiara, 20-21.

IN ANGLIA
Apud Burns and Oates
LONDON W. — 28, Orchard Street.

IN CIVITATIBUS FOEDERATIS AMERICAE SEPTENT.
Apud
Commissariat of the Holy Land.
NEW YORK, 143 w 95th St.

IN CANADA ET NEWFOUNDLAND
NEW YORK (U. S. Americ.), 143 w 95th St.

IN BELGICA
Apud Desclée, Lefebvre et Soc.
BRUXELLES, Rue de la Montagne, 52.

IN GALLIA

LUGDUNI
Apud Desclée, Lefebvre et Soc.
Rue Victor Hugo, 5

LUTETIAE PARISIORUM
Librairie Vic et Amat
Charles Amat Succ.
Rue Cassette, 11.

INSULIS (LILLE)
Apud Desclée, Lefebvre et Soc.
Rue de Metz, 41.

IN HUNGARIA
Apud
C. B. Liptay, corresp. de Hongrie
BUDAPEST, Palais du Théâtre National.

RERUM INDEX

ROMAE
EX OFFICINA FORZANI ET SOCII
MDCCCC

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

ROMAE - Via Alessandrina, 87.

LIBRI RECENS DONO ACCEPTI

Theosophicon. Poema didascalicum pactum a M. C. V. - Neapoli, ex off. Salvatoris Marchese, 1899.

Wesen und Ursprung der Lehre von der Präexistenz der Seele und von der Seelenwanderung in der griechischen Philosophie von FELIX LAUDOWICZ. - Berolini, ed. Selbstverlag des Verfassers.

De doctrinis ad Animarum praeexsistentiam atque Metempsychosin spectantibus, quatenus in Iudaeorum et Christianorum theologiam vim quandam exercuerint, Quaestiones auctore FELICE LAUDOWICZ Parocho Kwilecensi. - Lipsiae vendit Gustav Fock. MDCCCXCVIII.

Disquisitio chronologica quo tempore et quamdiu Verbum Incarnatum homo vixerit inter homines in terra, auctore F. J. P. G. van ETTEN Ordinis Augustiniani, S. Theologiae Magistro. - Romae, ed. Desclée, Lefebvre et Soc., 1900.

Dott. FRANCESCO CHIMIENELLO. **Nuova grammatica elementare della Lingua Latina.** Morfologia, Sintassi, Prosodia. - Novocomi, ed. Dantes Grossi, 1900.

PROSPECTUS SUBNOTATIONIS ANN. MCM (Vid. in secunda operculi pagina).

Ann. III. | Romae, Idibus Februariis MDCCCC. | Num. IV.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

PRETIUM SUBNOTATIONIS:
In Italia: Lib. 10 — Ubique extra Italiam:
Lib. 15, M. 12, Sch. 12, Doll. 3, Rubl. 6, Flor. 7½.

BIS IN MENSE PRODIT

POSSESSOR ET ADMINISTRATOR:
ARISTIDES LEONORI, eques.
ROMAE - Via Alessandrina, 87.

MAURUS RICCI

Tributum honoris atque obsequii, quod in superiore numero nos Mauro Riccio soluturos promisimus, tristi nimis, licet lubenti calamo damus: nunquam enim tam altam humanarum litterarum peritiam una cum fervido commentarii huius nostri studio coniunctam invenire forsan datum erit.

Quare non iniuria sentimus iacturam hanc, etsi Italiam omnem lugere quam maxime oportet, nobis tamen acerrimam gravemque esse ferendam.

Florentia viro lectissimo patria fuit, qua honestis parentibus ortus est anno MDCCCXXVI, die Iunii mensis decimaquarta. Adolescens studia impensissime amplexus, pietatem summam cum iis sociavit, ita ut sodalibus a Scholis Piis, quos praeceptores habuit, fuerit carissimus. At illum invicem tanta erga eorum institutum benevolentia coepit, ut, prima vix iuventa auctus, clericus eos inter adnumeraretur. Inde vero animum ad litteras applicuit maiore in dies alacritate; et mirum est quam brevi inter discipulos eminuerit princeps: nam tum veteris humanitatis scriptores, tum italos nostros assidua manu pervolvebat, et quae praecipua dicendi elegantia sibi occurrissent, sedulo adnotans, memoriae mandabat.

Quare decem et octo annos natus, Urbinum ad ephebeum suae sodalitatis profectus est, qui cum viris humanissimis in pueris edocendis versaretur. Senas in nobilissimum collegium Ptolemaeum deinde accitus, eximia laude pariter se gessit; ex quo per varia Etruriae collegia frequenti vice migravit, ut doctrina eius et eloquentia quam plurimi fruerentur; tandem in patriam, quam praeter ceteras urbes ferventissime adamabat, anno MDCCCLIII rediit, et priore anno humanitatem, altero deinde rhetoricam adolescentibus tradidit, quo in magisterio Ieremiae Barsottinio, viro quavis humanitate clarissimo, dignus qui sufficeretur habitus est.

Munus autem per triginta fere annos assidue retinuit, quousque a Leone XIII P. M., datis in forma brevis litteris, vicarius generalis suae Congregationis renuntiatus est, quam quidem auctoritatem, binos post annos, in sodalium comitiis ad summum praepositurae gradum auctam sensit, et annis MDCCCXCII et MDCCCXCVIII confirmatam, in eaque obeunda est vita functus.

Verum post pietatem et gravissimi officii curas potissimum semper illi studium manserant latinae atque italicae litterae, cuius monumenta, nulli aevo facile delenda, tot tantaque edidit, ut per Italiam omnem et late per orbem, quocumque humanitatis studia maxime excoluntur, laudes eius insonarent.

Italica vero, ut praecipua memoremus, fuerunt: *Festiva philologia* (1); *Scripta comica, satyrica et iocosa* (2); *Solutae orationes et sacrae et morales* (3); *Guadagnolius, sive de vulgaribus epitaphiis* (4); *Otia ad Compiobbi pagum* (5); *Homeri « Ilias » florentino vernaculo personata* (6), qua postrema, funestam Achillis iram florentino vernaculo elegantissime et iucundissime reddens, et vim illius italicae linguae cunabuli et Graecorum etiam litteras quam profunde calleret probe ostendit. Sed quae sunt latino sermone concepta propius nos tangunt: *Inscriptionum libri*

Maurus Ricci.
(Photographice expresserunt Fr. Alinari - Florentiae).

tres, Sodalium vitae, orationes, carmina, epistolae. Et profecto, etsi cum italica diceret aut scriberet maxima elegantia et venustate polleret, quibus nativa Tusci sermonis et abdita plurimis agilitas felicissimam vim contulerat, tamen in latinis litteris merito asseri potest eam attigisse metam, quam paucissimi a longe perspiciunt. Quare Vallaurium nostrum, inter latinos hodiernos scriptores forte principem, arctissima benevolentia sibi coniunxit, qui « Mauro amico suo eleganti litterarum latinarum spectatori » *Acroases* libellum dicavit, quibus opportunissime addidit animadversiones in Friderici Ritschelii dissertationem de Plauti nominibus. Plautina enim carmina peculiariter semper in deliciis Riccius habuerat, aiebatque frequenter, familiaria ac maxime obvia verba, quibus communia vitae nos quoque possemus latine dicere, ex Plauti thesauris haurienda esse.

Ipse autem assiduo hoc studio festivitatem illam et acumen sui dicendi generis proprium inde ferme deprompsit eoque calliditatis devenit, ut quantumvis insolita et recentia, et quae latino eloquio omnino repugnantia viderentur, ipse tamen elegantissime redderet; idque praecipue videre est in Manzonii nostri celeberrimo carmine *Il Cinque maggio* inscripto, quod distichis lectissimis interpretatus est, et Nicolao Tommaseo, viro humanitatis et philosophiae gloria celeberrimo, ita placuit, ut non tam animadversionibus declararet, sed summum poetam a latino interprete passim dicendi vi superatum, sit confessus.

Posthaec vero ecquis dicat qua benevolentia, quo imo flagranti studio *Vocis Urbis* inceptum de redintegrandis inter hodiernas disciplinas latini eloquii iuribus amplexus fuerit? Norunt enim lectores omnes nostri immortale illud, quod in primo commentarii numero editum est, sui animi monumentum, carmen acutissimum nobis unice exaratum, cui titulus *Birota velocissima*; et nobis pariter geminum paulo post scripsit de *Mulierum birota*, quibus iam tertium addere aggrediebatur *Militum*, cum ingravescentes supremi morbi dolores ipsum a quovis labore desistere coegerunt.

Verum et extremis hisce in adiunctis *Vocis Urbis* nostrae memorem servabat affectum, et forte neminem, praeter sodales suos, admitti coram se patiebatur, quam qui in commentario nostro redigendo nunc primas agit, quem peculiari dilectione adolescentem iam est complexus. Hunc itaque paucis ante mortem diebus de ipsius commentarii fortuna sciscitabatur, et ne se, cui mortem iam imminere divinabat, abreptum omnino nostris laboribus pateretur, scripta sua latina illi tradidit paulatim evulganda. Nos vero iam epistolam quamdam ad Franciscum Morellium edidimus et reliqua data occasione dabimus, ita sane ut vivum adhuc eius spiritum quasi inter nos versantem retineamus.

Et profecto, anxia illa mortis cogitatio, qua nativa eius festivitas levisque ironia aliquantulum semper obtegebatur, postremo hoc tempore, ex quo morbi, eius senio concurrente, illum torquere gravius coeperant, acrius in dies ei praesens versabatur. Ideo non iniuria putamus, benigne illi a Deo indultum fuisse, ut mors, ad quam iamdiu sese paraverat, paene eum ex improviso conficeret die elapsi mensis vigesima septima.

Fuit vir statura haud procera gracilique corporis vultusque habitu, at oculorum vivissimo intuitu, ac subridenti semper ore et in mitem ironiam flexo;

(1) Italice: *L'allegra filologia.* (2) Italice: *Scritti comici, satirici e burleschi.* (3) Italice: *Prose sacre e morali.* (4) Italice: *Il Guadagnoli, ovvero dei volgari epitaffi.* (5) Italice: *I riposi di Compiobbi.* (6) Italice: *L' « Iliade » d'Omero travestita alla fiorentina.*

PROSPECTUS SUBNOTATIONIS

Commentarii VOX URBIS anno MCM

Pretium annuae subnotationis est: in Italia Lib. **10**; ubique extra Italiam Lib. **15**; M. **12**; Sch. **12**; Doll. **3**; Rubl. **6**; Flor. **7** ½.

recto tramite mittendum

ad **Aristidem Leonori** equitem, commentarii ipsius possessorem et administratorem

ROMA - Via Alessandrina, 87

PRAEMIA SOCIIS CONSTITUTA

Inter eos omnes, qui die XV mensis Martii MDCCCC inter commentarii socios numerentur, sorti committetur sacro Paschatis Resurrectionis die eiusdem anni

Theca Aurea Pulveri Nicotiano Asservando

qua SS. Dominus PIUS Papa IX f. r. utebatur, prouti ex luculento constat in scriptis testimonio

Qui primum nunc nomen dederint, pretiumque subnotationis solverint uti supra, *Vox Urbis* commentarium accipient a Kalendis Ianuariis usque ad expletum annum MDCCCC, iisque donum erit

URBIS A IANICULO MONTE PROSPECTUS

late magnus (m. 1.10 × 0.24) et visu decorus.

Sociis qui subnotationem renovabunt dono dabitur ***ubi primum in promptu erit***

LIBER (vulgo "Album„) PRAECIPUA URBIS REFERENS

pulcritudine insignis atque, commentarii moderatore iubente, expresse conflatus.

Denique illis inter socios, et recentes et veteres, qui tres in Italia, vel binas ubique extra Italiam subnotationes novas comparaverint, earumque annuum pretium recto tramite miserint ad commentarii administratorem, optio erit unius ex his XXXIII quae sequuntur, quod gratuito pariter habebunt:

I. . . . **Aristotelis** De arte poetica liber. Rec. Guilelmus Christ.
  Id. Ars rethorica. Ed. A. Roemer.
  Id. Quae feruntur Magna Moralia. Rec. Fr. Susemihl.

II. . . . **Fabulae Romanenses** graece conscriptae ex rec. et cum adn. A. Eberhard.

III. . . . **Homeri Carmina**. Ed. Guil. Dindorf. (Voll. 2).

IV. . . . **Metrologicorum scriptorum reliquiae**. Ed. Fridericus Hultsch. (Voll. 2).

V . . . . **Patrum Nicaenorum nomina graece, latine, syriace, coptice, arabice, armeniace**. Edd. H. Gelzer, H. Hilgenfeld, O. Cuntz.

VI. . . . **Plutarchi Vitae parallelae**. Rec. C. Sintenis. (Voll. 5).

VII . . . **Strabonis Geographica**. Rec. A. Meineke. (Voll. 3).

VIII. . . **Xenophontis**. Expeditio Cyri. Rec. A. Hug.
  Id. Historia Graeca. Rec. O. Keller.
  Id. Institutio Cyri. Rec. A. Hug.
  Id. Commentarii. Rec. W. Gilbert.
  Id. Scripta minora. Rec. L. Dindorfius.

IX. . . . **Novum Testamentum**. Graece ed. Ph. Buttmann.

X . . . . **Augustini (Sancti Aurelii)** De civitate Dei lib. XXII. Iterum rec. B. Dombart. (Voll. 2).

XI. . . . **Caesaris C. Iuli** cum A. Hirti aliorumque supplementis: Commentarii de bello Gallico, de bello civili, de bello Alexandrino, de bello Africo, de bello Hispano. - Fragmenta. Recc. B. Kübler et Ed. Wölfflin. (Voll. 3).

XII . . . **Ciceronis M. Tullii** Opera rhetorica. Edidit Friedrich. (Voll. 2).

(Sequitur in tertia operculi pagina).

amentia haud quidem ex nostro penu, verum ex directa ipsa hominum et humanae societatis observatione diligenter mutuati sumus. Atqui notum est ipsos artium ingenuarum celeberrimos cultores, licet dissita omnino causa permotos, non aliter tamen formas et subiecta suorum operum investigasse, quam assidua contemplatione ac diligentissima perscrutatione naturae. Si igitur notae illae, quae criminosis nefariisque hominibus arte effictis sunt ab ipsis appictae, cum iis quas schola nostra proposuit adamussim convenire videantur, necessario concludendum erit nos quoque notas illas ac veluti scelerum stigmata verissime retulisse.

Attamen, cum ad huius ratiocinationis experimentum devenerunt, periculum imminebat potissimum, ne, suae partis nimio studio praerepti, artificum opera per fas et nefas in suam probationem inducere contenderent, atque argumenta sibi propitia sese invenisse autumarent, ubi nulla fuissent et non aliter quam mentis aestu ea sibi effingerent.

Quod quidem ita re accidit, ut nonnisi constanti praeiudicio huiusmodi investigationes peractae fuerint. Amovenda enim primum erant cuiusvis vel celeberrimi artificis opera, quae post conceptam hanc et evulgatam novissimam doctrinam edita fuissent. Facile namque ex acceptis novae doctrinae opinionibus in artificum mentibus formae insurrexissent plus minusve praeconceptae sententiae accommodatae, ut pluries in Aemilii Zola commenticiis fabulis compertum habemus et in asseclarum eius operibus, qui *naturalistae* dicuntur. A quibus nil mirum est exemplaria suarum personarum ex huiusmodi philosophorum sectae libris passim esse deprompta.

Verum antiquiora, eaque diu ante perfecta opera sunt pariter ad examen revocata, ut inter ipsarum actores nonnulli saltem affulgerent, qui cum propositis praeceptis convenirent. Et praecipue quidem in commenticiis fabulis, si quae sunt a maioribus exaratae, perquisitio haec habita est, vel in dramatica poesi, quae cum ipsa vitae ratione potissimam coniunctionem praesefert. Quare nec Sophoclis, nec Euripidis tragoediis parcitum est; quin etiam una cum Sakespearii dramatibus vel cum Victoris Hugo scriptis conlata sunt, et Macbeth dominae belluina amentia considerata sedulo est, et Amleti principis tristissima cura. Inde vero leges et canones novissimae philosophiae ad unguem firmari visi sunt, quod foeminae noxio furore correptae longe acrius quam viri crudeles fieri asserantur, vel homines, nimio investigandi animi studio flagrantes, voluntatis vi quasi hebetes evadant.

Ex internis deinde mentium investigationibus ad externa vultus vel habitus indicia facilis quidem gressus fuit; sed longe minus tuta ratiocinatio, cum scelesti hominis, si oculorum quemdam intuitum exceperis, proprius nullus sit vultus. Hos tamen, quotquot exstant in Velasquez et Ribera tabulis vel in Juan de Juni aut Berrugnete sculpturis et in universis scholae *de los picaros* operibus, assidue persecuti sunt, et cum genuinis picturis in Italorum academiis asservatis contulerunt sagaciter, ut et ex sicariis et satellitibus in Dominicae Passionis imaginibus vel in Martyrum suppliciis effictis, externas noxiorum notas emergere luce clarius assererent.

Quae quidem prouti ipsi adfirmant forte esse interpretanda non negamus, at velimus exaggerationes omnes ex huiusmodi examinibus protinus exulent, et quae in artium operibus ad rem deprehendantur subtiliter distinguantur, prouti ex hominum natura rite considerata efficta sint, vel potius e scholastica imitatione defluxerint.

Aliter enim abditum artificis consilium, quod manus eius ad opus moderata est, in oppositam omnino partem flexum ab huiusmodi philosophis erit, et expetita non sine subtilitate probatio vana prorsus atque arbitraria evadet.

I. Antonelli.

EX GERMANIA

Lex operariis lata.

Quoniam meae apud vos litterae benigne acceptae sunt, vestrisque commentariis, magno, non abscondam, perfundentes me gaudio, inseruistis (1) – non enim exigua laus est inter vos nancisci locum – rursum epistolam dabo, quae superiorem quodammodo complet et fere coronat.

Tales Germani sumus, qui perspecto bono, vero iustoque, non medio continemus pedes itinere, et acquiescimus; sed nulla nobis est requies, nisi adipiscamur optatum. Ad hoc autem assequendum lento fortassis gressu progredimur, sed idcirco festino, quia lento; nam ubi tutius iter, ibi felicior via, ibi expedita magis et magis festina, nullo retardante periculo, nullo interponente moras casu inopino.

Qui igitur consulueramus operariis nostris lata primum lege novem ferme abhinc annis, eaque tamen nondum numeris omnibus absoluta, iterum cavimus, ut ea talis fieret qualis gentem deceret, quae in Europa facile obtinet prudentia, ac sapientia, eademque potentia et viribus principatum. Quod quidem ita vos intelligere precor, ut existimetis nos non cupidos dominationis in reliquos populos, at eodem tempore non facile superbiam et praepotentiam cuiusvis toleraturos.

Itaque lex illa pro senibus, pro iis qui casu aliquo ad labores non amplius valerent, sive impotes viribus, sive fracti aliqua corporis parte aut infirmi, saepe rediit in ora gentis, saepe in disputationem apud oratores populares ferendis legibus addictos. Quapropter nova nunc et recentior, experimentis docentibus, ita absoluta est et concinnata, ut omnes aditus exitusque occupet atque communiat, nec aliquid ipsa praestantius toto in orbe inveniatur.

Iamque sciatis quae ad rem apud nos fiunt.

Primus et princeps est ordo operariorum, qui infirmitate aliqua, vel calamitate impotes laboris sunt facti; alter eorum est, qui senectute superveniente iisdem conditionibus atque eadem impotentia afficiantur. Haec summa hominum divisio ac distributio.

Primis itaque consulunt domini operariis adstricti suis ea lege, ut in singulos menses pro iis aerario tributum solvant, ad dimidium pecuniae debetur, non ultra: dimidium summae singuli operarii suis e mercedibus pariter aerario pendent, ea pariter lege adstricti, qua nec indemnes recedere possint, nec opus deserere semel initum. Non autem omnes idem persolvunt; sed divisio ordinum est iuxta pretium, iuxta mercedem; et hinc operarii omnes in quinque ordines distribuuntur.

Hisce pecuniis aerarium constituitur, quo, tempore opportuno, praemia impotentibus in singulos menses tradantur. Quum autem in explorato sit illa tributa non posse constituere quod sufficiat ad opus, aerarium publicum pro unoquovis homine quinquaginta semel tantum *marks* in aerarium illud sociale confert; facto sibi iure tuendi ut omnia recte procedant. Ita porro, veniente senectute ac debilitate, operarius, hic, haud secus ac si sanus et compos laboris esset, eamdem percipit mercedem, qua fruebatur antequam senio debilitaretur.

(1) Cfr. n. X an. II.

Haec autem sunt praemia quotannis constituta, ac distributa singulos per menses ordinibus. Primus quotannis 110 *marks*; secundus 140; tertius 170; quartus 200; quintus 230 percipiet. Qui autem infirmi facti sunt seu calamitate aliqua, seu quavis alia causa, praemium accipiunt propositum quotannis iuxta ordinem, nempe *marks*: 60, 70, 80, 90, 100; quibus accedunt fructus et praemia iuxta hebdomadas, quas ille consecravit labore apud dominum tributo apud aerarium sociale. Atque hic hominum ordo alter, longe primo est felicior; nam si operarius tercentas labore ac tributo hebdomadas consecrarit, ubi morbo vel infortunio fiat impos laboris, *marks* quotannis excipit 119, 138, 154, 170, 186, iuxta ordinem; quod si idem fecerit hebdomadibus 1500, annis fere 28, eadem proportione servata reditu fruetur annuo *marks* 155, 210, 250, 290, 330.

Nemo ex operariis qui decimum et sextum aetatis suae annum attigerit legem hanc, quam *tuitionis* appellant, potest effugere. Praemia senectuti proposita dabuntur, ac dantur iis, qui iam inde hebdomadis 1200 debita aerario persolverunt; pro iis autem qui lata lege iam senuerunt, aequitate temperatum ita ius est, ut omnia seni benevertant. Siqui autem morbo appetantur, videndum est utrum ducentis vel minus hebdomadis aerario tributum persolverint. Primis autem 13 hebdomadis infirmitatis mercedem parabit aerarium, quod iam constitutum fuerat pro infirmis, quae quidem merces modo parabitur in hebdomadas 26; nam reditus iis ab aerario sociali tantummodo sex et viginti hebdomadis dilapsis paratur.

Legem hanc optimam esse num creditis? Nos talem non arbitramur; atque ideo iam in votis est nova amplificatio, qua humanior, qua munifica magis fiat, atque ita crescat, et eo valeat, ut germanicus operarius melioribus, prae reliquis gentium operariis, fatis utatur.

Interea hoc maximum est. Respublica res familiares operariorum tuetur custos et vindex armata, quare novum fit vinculum inter operarios et fata reipublicae, quae totidem in iis defensores habet, quibus, ea quassata, nihil supererit; operarius in tuto est, nec sive senex, sive aeger inclementiam caeli, famem frigusque timebit.

Germaniam Deus adiuvet, et operarius sua bona noscat!; non modo quae necessaria sunt habebit, sed etiam ea, quibus et quietus et commodius vivet.

P. Alt.

DE RELIQUIIS VETUSTISSIMORUM ANIMALIUM
PROPE ROMAM INVENTIS

Viatores, archaeologi et praesertim naturae cultores, omni tempore ossa gigantea perpenderunt, quae plerumque petraea effecta in Italiae clivis, maioribus fluviis proximioribus, aut in eorum vallibus, vel in stratis ab iis relictis inveniuntur atque effodiuntur. Eadem olim gigantum reliquiae habita sunt, postea elephantum Pyrrhi et Hannibalis. Has sententias ab initio saeculi XIX docti respuerunt, ostendentes ossa illa minime ad homines pertinuisse, utcumque ingentes fingantur. Partium dispositio, interior structura, praesertim vero dentes saepe proximi vel affixi, de brutis agi demonstrant. Praeterea Pyrrhi et Hannibalis elephanti ad species pertinebant, quae adhuc in Asia et Africa exstant, et facile dignoscuntur. Eorum numerus definitus erat; Pyrrhus enim viginti, Hannibal triginta septem in Romanos, iuxta historiae scriptores, ducebat. Contra, ingentes reliquiae, de quibus loquimur, non solum ad elephantos, sed etiam ad alias belluas pertinent. Elephantinae autem huiusmodi ab asiaticis et africanis nunc viventibus differunt; eorum vero numerus, quae vel in sola Arni valle hucusque inventae sunt, elephantos omnes

urbanitas comitasque suavissima, et dicendi nativa elegantia lepidissimum eum faciebant, et familiaribus et extraneis aeque semper carum; nunc autem e vivis ereptum, longo moerore lugendum.

Vox Urbis.

DANTI ALIGHERIO
IN OBITU SUAE BEATRICIS

Occidit; moesta dolet Arnus unda:
Civitas cantu recreata nuper,
Luget, immiti revocans ademptam
Morte puellam.

Surge, cupressu redimitus atra
Tempora, o vates; decus unde musis
Crescit, ac, toto celebrandus aevo,
Praecipe carmen.

Concines nigris oculis micantem,
Ora iucundo decorata risu;
Concines pulchram cupidus pudicae
Pectus amori.

Cumque te stulta rabie furentes
Urgeant cives procul ex iniqua
Sede, tum cedens patriis honestus
Exul ab oris;

Improbos magna domiturus ira
Confice, afflatu Superûm, poema,
Regna quod mortis referat, beati et
Limen Olympi.

Hic Beatricem celebrabis almam
Vectus ad caeci tenebras averni,
Infima aeterni duce per doloris
Regna Marone.

Quo scelus purgant gemitu sereni,
Aula quos caeli vocat, inde scandes;
Tum nova audita numeris modisque
Carmina finge;

Cantibus donec Superûm beatus,
Lux ubi fulgens oculos relaxat,
Sede felicem videas puellam
Dulce loquentem.

Macte! non dictis referenda, musae
Concines nostrae pater atque princeps;
Quo dabit tellus tibi non caducos
Itala plausus.

MAURUS RICCI.

THEOLOGIAE STUDIA
CETERIS DISCIPLINIS IUVANDA

II.

Quae de singulari quadam atque excellenti theologiae schola, ceterarum disciplinarum instructae praesidiis, proximo numero scripta legimus, Dominici Marinangeli sensa verbis exprimunt atque explicant, qui, ad excogitandum acutus et celer, egregii consilii specie animum informavit sacraeque doctrinae progressionem vi mentis incitatiore est prosecutus. Verum, quum res plurimum difficultatis et laboris habeat, longaque sit et multorum annorum, non est quod miremur si manca quodammodo facta est atque inchoata, actioneque rerum et usu probata fere nullo est. At, si quam huius tantae rei tamque difficilis datam sibi vim ac facultatem ille putavit, ad magnum facinus sic animum adiecit, ut quidquid in se erat industriae atque operae, ad honestum consilium probabili exitu concludendum conferret, domesticaque quadam et umbratili exercitatione praeclari operis initium instituens, studio, quam licuit maximo, id contendit ut viae ad theologiae scholam muniendae animi laudes ingeniique profunderet. Itaque de philosophia academiam, suas vires in communicationem laboris archiepiscopo Aquilanorum conferente, anno 1874 condidit, quam magna etiam gloria ac laude ornatam, Thomaeque Aquinatis et Bonaventurae Balneoregiensis nomine conspicuam voluit. Spatio autem temporis intermisso, cum Orthonae, in oppido mari Adriano adiacente, catholicorum virorum conventus ageretur, sapientissimis sententiis gravibusque verbis frequentatam orationem ac perpolitam habuit de litterarum studiis ad singularem illam perfectionis imaginem excitandis renovandisque, quam Leo XIII P. M. animo habet comprehensam, consiliique de theologiae schola in conspectu ponendi ampla occasione usus, eximiam, quam mente praeceperat, formam ea ingenii vi eaque copia edidit ut, doctorum sententia, nobilissimas illas «Aeterni Patris» litteras, quas nemo etiam tum ne coniectura quidem prospexerat, certa animi notione praesensisse fuerit optimo iure existimatus. Anno vero 1883, cum antistes sacrorum esset ille renunciatus ac Tuticensibus datus, id magno opere laetatus est, copiam sibi esse factam huius populi suis consiliis informandi atque instruendi qui mentis acie, ingenii celeritate, vi denique animi praeter ceteras Italiae gentes admirabilis exstiterat. Ad rem praeclaram animum ipsis initiis adiunxit; etenim, nulla fere interposita mora, academiam condidit quae, operam atque industriam doctissimis quibusque in Italia inferiore conferentibus, praecipueque Leone XIII Pontifice Maximo bene propitio, hoc unum contentis viribus sequeretur ut scholae, in qua artes bonae doctrinaeque omnes honestissimam sedem domiciliumque collocatum haberent, parem ac princeps dici posset. At egregiae spei vir ineuntem laborem, praeter omnium opinionem, suscepit, illudque etiam haud parum dixit in celeberrimo virorum catholicorum conventu, qui Neapoli anno 1883 actus est, non veritus ut mereretur sibi successione, quum incredibiles quidem clamores grandis et sublimis oratio fecerit, plausque excitaverit, re autem ac factis compotem eum mentis non fuerit. Verum, quamquam extenuari antea spes ac paene visa est evanescere, sic tamen aetate hac nostra rem esse compositam atque conformatam existimo, ut eventum sperare quam secundissimum liceat. Illud enim gaudendum maxime ac laetandum nobis esse censemus, litterarum studiis eos fuisse praepositos, qui quum ad bonas artes animum magna cum delectatione appellant, tum etiam in doctrinis disciplinisque omnibus iucundissimo voluptatis sensu conquiescant, idque unum toto pectore agant quod sit cum religionis litterarumque progressione coniunctum. Quid quod his diebus bonae litterae, ingenuae disciplinae, doctrinae denique omnes eius praesidio, Deo equidem benevolente, utantur quem ad humanum civilemque cultum prope miraculi loco esse habendum unus est omnium sensus? Etenim eum Pontificem Maximum habemus qui non modo studiorum rationes teneat cogitatione defixas intentoque animo spectet, verum etiam exemplo atque auctoritate praeluceat, ac per se ipse ea omnia praestare possit quae tum artium, quibus animi libera quaedam oblectatio quaeritur, tum ceterarum disciplinarum, quae in veri investigatione versantur, tum religionis atque humanitatis commodis progredientique bono conducant. Nimirum singularem illam et excellentem theologiae scholam cum ceteris doctrinis componendam atque conferendam Leo XIII mirifice spectat, atque honestissimo in loco propterea esse ponendam arbitratur quod ad religionem, ad litteras, ad humanum denique civilemque cultum maximam habere vim ac virtutem existimat. Nec vero a rerum actione atque usu est Pontificis Maximi aliena sententia; etenim quod mente intuebatur sic re comprobavit ut auspicato fundamenta iacta, beneque principia egregio facinori perpetrando habere videantur. Habent sane admirationem cum nobilissimae illae *De philosophia christiana* litterae *ad mentem S. Thomae Aquinatis Doctoris Angelici in scholis instauranda*, tum ad De Luca, patrem purpuratum, epistola, quae illud est assequuta ut de philosophia in Urbe academia exsisteret ac Doctoris Angelici, qui dicitur, scripta ederentur rursus atque emitterentur. Haec autem initia mirum quantum ad eorum sententias ac praecepta in veterem dignitatem vindicanda valuerunt, qui ab Aristotele et a Thoma Aquinate profecti sunt, quum illud doctissimus quisque laetatus vehementer sit, philosophorum, qui proprie vereque dicuntur, virtutem fuisse mirum in modum expergefactam, viamque esse munitam, qua ad excitandam theologiae scholam, quam supra nominavimus, habilior nulla reperiatur. Neque vero praetereundae silentio sunt Leonis XIII epistolae duae nobilissimae, quarum altera De Luca, Pitra et Hergenroether, e sacro Pontificis Maximi Senatu patribus, inscripta est, eademque perspicue et plane rationem viamque tradit quam rerum scriptores sequantur oporteat, ac Vaticanam, quam vocant, bibliothecam, litterarum monumentis insignem, omnibus, qui rerum studio teneantur, apertam atque expositam patere iubet; altera Lucido Parocchi, cardinali, de studiis litterarum in sacro Seminario Romano provehendis disserit. Iam si in tanta tamque praeclara egregii consilii monumenta quis instituerit mente, huc adduci facile poterit ut singularis illa et excellens theologiae schola cum ceteris doctrinis componendae ad Pontificis Maximi sententiam habilis atque apta sit, eximiamque formam, quam Leo XIII animo complectitur, expressam reddat. Quod si apud nos fieri nulla ratione potuit ut id consequeremur quod cupimus atque optamus, at non est eorum culpae tribuendum qui progrediens theologiae bonum, studio, quam licet maximo, spectent. Contra autem Americanis hominibus esse laetamur, quibus, quum iura ac civitates verborum sonitus inanis non sint, sententia subiecta nulla, insitumque penitus illud sit atque innatum ut reipublicae utilitatem cum civium commodis et rationibus coniungant, theologiae scholam, quam nos animo et cogitatione comprehendimus, abhinc annos XV exstitit, et Iacobi Gibbons, cardinalis, nixa praesidio longius processit.

F. TEDESCHINI.

DE CRIMINIBUS
IN INGENUARUM ARTIUM OPERIBUS

Post ea quae ad Lombrosiana dictamina de summorum virorum amentia saepe sunt perquisita, nunc, alterna vice, in eorum potissimum scripta novi animorum perscrutatores mentem intendunt, ut plane inveniant, quibus adiunctis, quibusve apicibus, ex effictis illis operibus excerptis, claudicantes suas sententias quodammodo firment.

Haec enim est ipsa non imbellis omnino ratiocinandi ratio: Quae nos novissime protulimus de sicariorum latronumve hereditaria vel congenita

Cosmetica vel unguenta ad fucandos capillos excocta tunc maxime valere reputabant, cum a puerulo cosmeta fuissent exagitata, et nonnisi eius manibus confecta. Haedum, cuius sanguis ad medicinam parandam exquireretur, puro pariter mactatore occidi oportebat. Si quis vellet se magico praecingi cingulo, cuius potissima virtus mala quaevis et infortunia arceret, puerilibus manibus illum sibi inducendum curabat vel, si matrona esset, puellae dextera eo muniebatur. Ut herbacea illa pestis extirparetur quam «leguminum leonem» vocant, puella solutis capillis agros circumlustrabat gallum dextera distringens, quo, veluti ipse leo galli metu in fugam verti crederetur, pariter eiusdem avis cantu leguminis leo territus aresceret.

Verum non in magicis tantum artibus, sed etiam in religionis ritu, licet pleraque saepe inciderent turpi obscoenitate foedissima, haud raro tamen castitatis pompa requirebatur, cuius puro nitore augeri quodammodo sacrorum solemnitatem putabant; imo qui eam intactam servavissent et labe immunem cariores diis fieri et ipsi autumabant.

Nam et atticis mulieribus quae in Θεσμοφορίων supplicationibus incedebant, continentia saltem et lavacris plurimis sese puras reddere opus erat, quamquam plerumque nonnisi puellis et virginibus huiusmodi pompae ducebantur, quippe quas videmus adhuc lento gradu in Minervae Athenaicae aedis fastigio insculptas.

Una hac eademque ratione Vestales ad Vestae ignem fovendum ut virgines essent lex constituebat; et simili virginitatis decore sacerdotes et sacrae virgines in templis ministrantes saepe apud Graecos illustres erant, itque praecipue qui Minervae vel Dianae sacra explebant. Audimus immo Tiresiam in Φοινίσσαις Euripidis fabula adloquentem suos ut, si patriam vellent a dracone esse immunem, qui suum contra urbis moenia locum elegerat, puerum mactarent eiusque sanguine deos inferos placarent. Nec aliter sane, quum in Iphigeniae caede cautum est, tum in plurimis aliis sacris, quorum victimae, sive humanae illae essent, sive belluinae, puritatis candore potissimum perspecto seligebantur.

Sed magicae huiusmodi virtutis, quam castitati inesse reputabant, maximum documentum est traditio illa, quam de Claudia Quinta Vestale patres nobis demandarunt. Cum enim primitus ex Asia navis, quae Magnae Matris simulacrum advehebat, ostium Tiberis ingressa est, iniquum in locum forte compulsa fundo repente haesit. Tunc civitas universa, quae obviam deae advenienti profecta erat, admotis undique funibus, et remulcatoriis naviculis, equis et bobus in ripis coactis, ut scaphum e suo loco dimoverent frustra ad vesperum insudarunt. At ecce repente candidis decora vittis Quinta Claudia, suis virginibus comitantibus, per multitudinem progressa est ad litus. Cedentibus hinc inde omnibus locum, ut funis sibi traderetur virgo humane expetit, utque omnes ab irrito conatu desisterent. Vix accepta fune, aliquantulum pertraxerat, cum navis ex limo surgens, quovis obstaculo effracto, Tiberinos fluctus uno muliebris brachii vigore acta secunde dividens, in mediam usque Urbem deducta est.

Haec vero si tanta fide maiores servarunt, haud puto ferme quod claudiano prodigio crederent id fecisse, sed quia potius fabula divinitus concepta ipsis quoque in tanta temporum corruptela ostenderet, quantam integrae virtuti et puritati dii quoque prodigiosam virtutem essent elargiti.

A. Costaggini.

NICOLAI MACHIAVELLI SENTENTIAE

DE BELLO ET PACE

¶ *Est boni prudentisque principis pacem diligere, bellum effugere.*

¶ *Qui sunt a principis consilio, caveant ne penes eum pacis tempore adsit adpetens bellum, pacis impatiens.*

¶ *Ad arma postremo confugies, ceteris artibus inaniter expletis.*

¶ *Cuilibet nonnihil inest humanitatis, hic nunquam ea laetabitur victoria, qua angitur populus.*

¶ *Regni opibus augendis, inimicitia et invidia pariter augentur, e quibus bellum et damna oriri solent.*

¶ *Ea tantum firma permanet dominatio, quae scito populi manat.*

¶ *Qui ambitu obcaecatus, eo progreditur, unde nequeat altius ascendere, necessario maxima iactura corruit.*

¶ *In regno apte constituto bella, foedera et amicitiae non paucorum, sed omnium utilitati decernuntur.*

¶ *Iustum est bellum quod necessarium.*

¶ *Bellum iniuria susceptum cuncti moerent cives.*

¶ *Non qui prior sumit arma, qui vero efficit ut capiantur, hic unus reapse auctor malorum.*

¶ *In regno male constituto, primum victoriae aerarium exhauriunt, dein populum depauperant, nec ab hostibus tuentur; quare victores parum gaudent victoria, hostes iacturas parum sentiunt.*

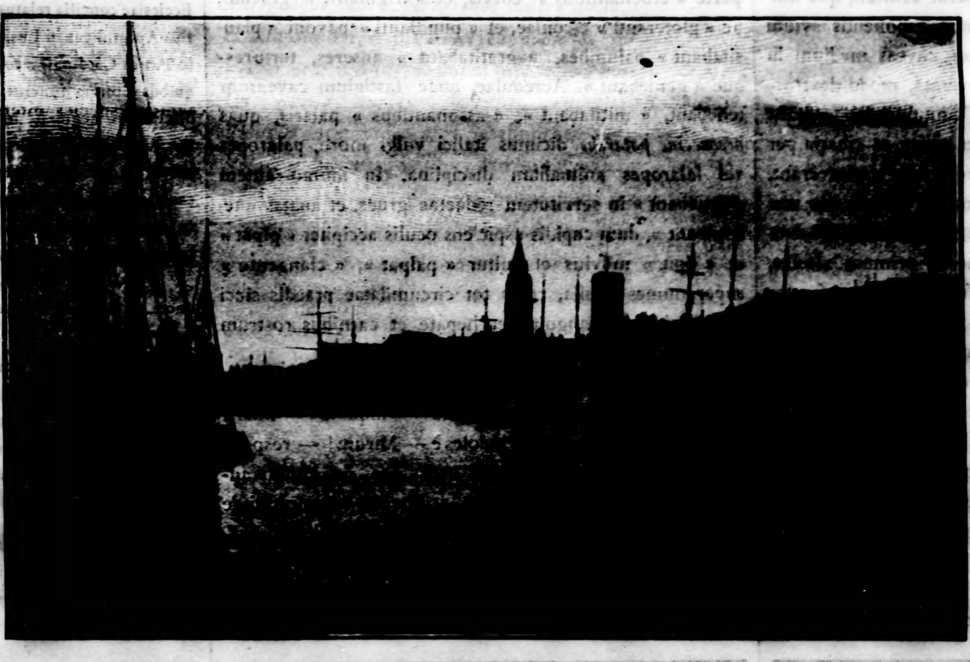
¶ *Hominum virtus vel hosti grata, quantum ingrata eorum ignavia atque improbitas.*

¶ *Nunquam in bello commendatur dolus, quo data fides et foedera infringuntur.*

¶ *Probitatis et iustitiae exemplis imperatores sibi gentium animos potissimum alliciunt.*

¶ *Princeps gerendis negotiis eminens quod belli causa amiserit, id pacis tempore abunde reficit.*

Latine vertit C. Dehò.

Lyrpliensis portus.

DE LYRPLIA PORTU ANGLICO

Saepenumero mihi in mentem occurrit mirum esse quod viatorum numerus paene infinitus urbem nostram quotidie transcurrat, neque quisquam diem unum urbi invisendae causa moretur. Scilicet plurima visu digna monstrare possumus, atque adeo nescio an portus alter plura visentibus offerre possit. Portus ipse immensus, fluvius ingens et aestu surgente et relabente insignis: navium autem ingentium tanta est multitudo quantam nunquam alias aspicere possis. Fluvii autem ipsius tanta profunditas, quam hominum sollertia diligens auxit, ut navium harum vel maximae ad ripam appropinquare sine periculo audeant, quo facilius vectores atque impedimenta in terram transportentur. Naves, quas maximas habemus, trans Atlanticum aequor in Americam septimo quoque die vela dare solent; monstra marina dicores, vel potius Thetidis ipsius palatia, luxu atque apparatu vere regio diversorium optime quaeque vincentia. Minorum etiam navium maximus concursus, ita ut parvum sane videatur relictum spatium quod non velorum umbra obscuret. Praetenta autem portu via ferrea est, longitudine viginti millia passuum complexa, vi electrica propulsa, ita ut motum praetervectus vix sentias, neque intelligere possis unde vis tanta egrediatur. Operae pretium est iter hoc fecisse; neque enim usquam alias par industriae prodigium reperire queas. Si urbem ipsam invisere velis, museum vere nobile reperies avium atque animalium omnibus generibus refertum longissimis e terris provenientium, ut par est in urbe nautis et viatorum frequentia insigni, qui quidquid novi et inusitati peregrinantes adepti sunt huc redeuntes collocandum curaverunt. Tabularum etiam pictarum mira congeries, non solum novarum sed etiam veterum illorum Batavorum et Italorum, qui patriam suam arte pictoria illustrarunt. Anno autem quoque novae quaedam, impensis publicis emptae, veteribus adduntur tabulae, quas ut optimas museo praefectus elegerit. Magnum huic oppido macellum, in quo veneunt commeatus omnium generum, et pretio admodum modico, praesertim hi fructus qui sub caelo calidiore nascuntur et in nostras terras advehuntur. Maximus autem fructuum proventus ex insulis queis nomen Canariensibus. Per ultimos hosce dies spectaculum praebuerunt insolitum milites in Africam tendentes, vestitum subfuscum, ut qui hostium aciem maxime fallat, induti, clamorem mixtum tollentes, cantus bellicos cientes ut qui ad praelium certum, forsan ad mortem incertam proficiscantur. Neque antea cuiquam in memoria est civitatem totam anglicam tam constanti animo eventum belli exspectare, ita ut cogitare liceat an alio modo fata quae populorum vices regunt vires nostro populo insitas coniungere potuissent.

Lyrpliae.

H. A. Strong.

quum Pyrrhi, tum Hannibalis longe superat; immo etiam in dies crescit.

Veterum sententiis repudiatis, facile fuit in ingentibus fossilibus reliquiis exstinctae speciei, inde recentiorum geologicarum aetatum mammalia dignoscere. Id tamen fieri tantum potuit post magna anatomiae comparatae [illegible] Cuvierii inventa, et postquam geologia ad scientiae gradum provecta, aetatem et seriem temporis patefecit stratorum quae petraea essent effecta exhibentium.

Romanus ager ob huiusmodi reliquias plurimi est, etsi nonnullae Italiae regiones ditiores sint. Earum studio operam complures geologi dederunt, sive alienigenae, uti Cuvier, Breislak, Falconer, Weithofer, Pohlig, sive italici Brocchi, Ponzi, Meli, Portis, quibus me, quaecumque mea opera est, addam. Saepius in vallibus Tiberis eiusque affluentium, Anio, Fabaris, et Nar, reliquiae inveniuntur. Quae in collibus effodiuntur tertiarii aevi eiusque periodi sunt, quam pliocaenicam dicunt; quae autem de terris collibus impositis, vel de fluviorum et torrentium vallibus educuntur, recentiores habentur, idest aevi quaternarii. Postremae maiore sunt copia, et in glareis, sabulisque a fluviis relictis, vel in vulcanico topho adstant. Fragmenta per articulationes adhuc contigua rariora inveniuntur. [illegible] agitur, prout fieri debet in stratis a fluentibus aquis demersis, quae cadavera longe vehebant, eorumque partes dissipabant. Revera Tiberis, aliorumque fluminum glareae argumentum praebent eluvierum, quae sceletorum integritati obstabant.

Diuturna in terris commoratio et actio, ut ita dicam, petrifica chaemicam mutationem in reliquias induxit, exteriores vero formas integras servans, dummodo detritio, [illegible] non fregerint. Ossium pondus [illegible] in calcem carbonatam commutata, [illegible] plerumque et [illegible] ferrique oxydo [illegible] in calcem reductum, vitreum involucrum lucidum quasi recens [illegible], et naturali colore si de [illegible], glareis vel topho eductum, nigro autem et ebeno [illegible] vel lignite. Postremorum integritas tam [illegible] maxima est, quae studium complere [illegible], sed rarius fit, quia ad pliocaenicam aetatem pertinent.

Maxime reliquiae ad genera elephantis, rhinocerotis, hippopotami referuntur, quibus rarissimus apud nos [illegible] additur. [illegible] sunt molis equi, boves, ac cervi, [illegible] et [illegible], canis, felis, castor, mus, arvicola. Quoniam vero de ingentibus sermo est, de his dicam, de eorum [illegible] ac de inductionibus quae iuxta [illegible].

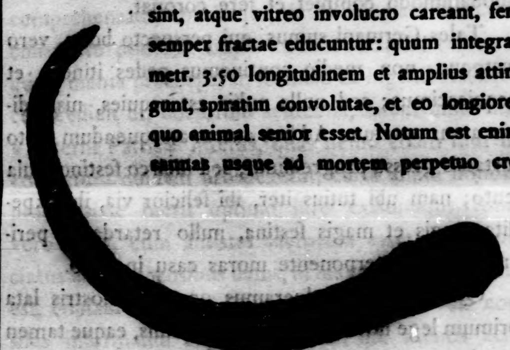
Inter reliquias antediluvianas numeri primatus est elephantis; sunt autem femora, tibiae, humeri et radii, fracti vel integri, qui ingenti mole dignoscuntur, praesertim vero dentes, hoc est molares et incisores, aliquando maxillis affixi. Molares solidam formam, conterentem faciem [illegible] et pluribus vitrei involucri lamellis clausis [illegible], caemento [illegible], ebur continentibus, praeseferunt. Ex lamellarum forma, crassitudine, aliisque qualitatibus, tres discriminantur species, elephantus antiquus, meridionalis et primigenius. Primus et alter viventes elephantum africanum atque indicum mole excedebant; altitudinem enim quatuor metrorum attingebant; tertius prope [illegible]. Elephantus antiquus copia prior est; is diutius vixit; nam in pliocaenico et in quaternario usque ad recentiores Tiberis, Anienis, Fabarisque glareas adest. Rarior elephantus meridionalis, breviori vixit tempore, quum pliocaenicis stratis tantum circumscribatur. Ex hoc molares disiuncti pauci inventi fuerunt. Sed anno 1888 prope

Montoro in Umbria, ad Nar flumen, integrum sceletum detectum fuit a pluviis, quae caput terris spoliaverunt. Vir nobilissimus Ioannes Patrizi marchio, in cuius praedio id accidit, *cranium* educi iussit, una cum mandibula, molaribus, et sanna integra, quorum figuras exhibemus, quas alias ipse edidi per acta Pontificiae « Novorum Lyncaeorum » Academiae. Reliqua adhuc sub terra iacent.

Omnium rarissimus apud nos est elephantus primigenius. Hic idem est, mammouth appellatus, quem exeunte saeculo XVIII, Pallas, celeberrimus ille russus naturae cultor, in Siberiae glaciebus invenit, carnibus ingenti frigore servatis, adhuc longo et spisso vellere indutus, quo a rigore nordici climatis defendebatur. Ceteri elephanti et ipsi pilis vel setis contecti erant, sed brevioribus et rarioribus, fere ut in viventibus; vir autem clarissimus R. Meli in topho prope viam Nomentanam subtilissima foramina, plurima ac densa in petra iuxta ossa elephanti invenit: foramina pilis haud dubie congruebant, et velleris existentiam ostendebant.

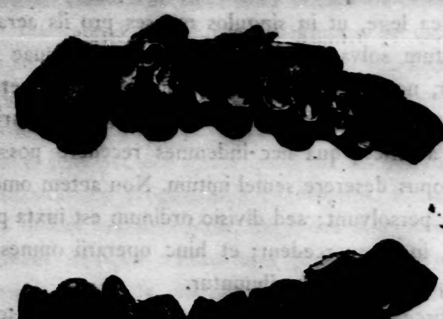
Incisores quoque, idest sannae, inter dentes elephantinos inveniuntur. Hae vero, cum perlongae et subtiles sint, atque vitreo involucro careant, fere semper fractae educuntur: quum integrae metr. 3.50 longitudinem et amplius attingunt, spiratim convolutae, et eo longiores quo animal senior esset. Notum est enim sannas usque ad mortem perpetuo crescere.

Hic rem curiosam et singularem recordari iuvat, romanos medicos, saeculo XVII, teste Baglivi, febrium palustrium aegrotis sannarum fossilium pulverem in chartulis suppeditasse!

Hippopotami reliquiae elephantorum quantitate his accedunt. Horum etiam in pliocaenico minor est numerus, maior in quaternario, neque ex ossibus brevibus et solidis, sed ex dentibus noscuntur. Molares *compositi* iuxta zoologos sunt, et si molem excipias, suum simillimi, cui reliqui generis characteres accedunt. Canini dentes et ipsi typici sunt, ingenti mole et longitudine, curvilinea figura, et superficie aequaliter lateque striata. Cuvier aliique palaeontologi reliquias huiusmodi exstinctae speciei (hippopotamus maior) tribuunt, cuius mensurae viventi hippopotamo amphibio supereminent, qui iuxta centralis Africae flumina incolit. Nonnullae tamen spectabiles sententiae unam speciem ex duabus faciunt.

Rhinocerotis duo species in romana regione petraeae effectae inveniuntur, rhinoceros etruscus et rhinoceros leptorhinus. Ex *cranio* et dentibus discriminare fas est; sed *cranis* nunquam, molares dentes crebro apud nos effossa fuerunt. Hi sunt compositi, forma fere cubica, praestantibus angulis, facie conterente plana eiusque plicis amplis et profundis. Rhinocerotes etrusci minores et trans-

verse elongati, rhinocerotes leptorhini maiores, obesi et quadrati. Prior pliocaenicus, alter quaternarius.

Postremum mammalium genus de quibus loquimur mastodon nuncupatur, cuius pliocaenica species una tantum apud nos, idest mastodon arvernensis, inventa est. Hic in Etruria, Pedemontio aliisque italicis regionibus frequens erat, rarissimus vero in romana: Cuvier se in Monte Viridi apud Portuensem viam invenisse scribit. Molares nonnullos magister meus Ponzi, anno 1858, ad Montoro invenit, prope locum ubi, prout supra dixi, elephantus meridionalis detectus fuit. Item molaris in lignitis fodina apud Gasperiam in Sabina, teste Meli, inventus. Mastodontes, cuius genus exstinctum est, proboscidea mammalia fuerunt, elephantis affinia, sed statura parum minore, sannis fere rectis in ambabus maxillis, et pluribus molaribus simul praediti. Postremi facile dignoscuntur, quia tubera rotunda, disiuncta, praestantia et vitrea crusta induta absque caemento exhibent.

Quae memoravi animalia, uti pleraque ex aliis minoris molis, herbivora erant; quod quidem terras nostras illis temporibus fertilissimas fuisse probat. Hoc vero humidi calidique aëris indicium est, quod pariter cetera geologiae facta confirmant. Hippopotamus latos et parum profundos amnes diligit, ex quibus palustres aquae huc illuc pervadunt, quod temporibus quaternariis certe in vallibus Tiberis aliorumque fluminum erat. Item in pliocaenicis ad Apenninorum radices, quae tunc ex aequore vix emerserant.

Quaestio gravis ex hoc studio surgit, de causis quae animalium istorum stirpes plane destruxerunt. Dubia res apud geologos: verum de eventu non peculiari, sed universali agitur. Nam in omnibus telluris aetatibus animalium et plantarum species ad invicem evanuerunt, novaeque successerunt. Valde probabilis causa cur pliocaenicae species interierint, glacialis aevi adventus fuit; quod e converso nordicas et polares pervadere sinit. Sed quaternariae, glacie etiam remota, vitam produxerunt. Si igitur et istae evanuere, ad alias caeli nostri mutationes est confugiendum. Caeli enim natura non temperie sola constat, sed aliis conditionibus, inter quas aëris humor. Hic vegetationis copiae favebat, per quam animalia multa et obesa alebantur. Fluviorum in alveum reditus aëris humorem imminuit. Temperies fortasse hodiernam quaternario aevo superabat; Africae enim et Asiae elephanti, atque etiam hippopotami, apud nos utique in vivariis bene se habent, sed nec procreant, nec ad silvestrem statum revertuntur. Temperies igitur, humor, vegetatio mutata sunt; sed aliae profecto sunt, eaeque arcanae causae cum his conferendae, quibus factum est ut species illae prius secesserint, deinde vero sensim obierint.

Denique pro certo habendum est, inter causas exstinctionis specierum legem universalem recenseri, quae speciebus vitae terminum prout individuis praefinit. Senectus ergo et progrediens usque debilitas aeque adduci possunt ad explicandum quomodo evanuerint species animantium, quae petraeae effectae prope Urbem inveniuntur.

y. s.

CASTITATI HONOS TRIBUTUS

APUD MAIORES

Infandas atque caeremoniarum ritu horrendas magicas artes apud maiores fuisse nemo est qui non noverit. Alia enim erat magiae persica voce nobilior sanctiorque significatio, qua naturalis philosophiae perfecta cognitio tradebatur, quamque Empedocles et Pythagoras, ceterique inter philosophos praestantissimi diuturno studio et longinquis peregrinationibus conquisiverunt; alia contra vulgo communior daemonum invocatione nefandisque incantamentis turpissima, quam leges et homines, ut Plinius ait, passim exsecrabantur.

Attamen ecquis credat, virtutem illam quae prae ceteris ardua est et nobilissima, castitas, vel in illicitis huiusmodi mysteriis locum obtinuisse? Vis enim est puritatis, ut et ab adversariis aliquando requiratur, et ipsas per tenebras sibi oppositas victrix transluceat.

Receptum itaque erat apud veteres extraordinariam aliquam vim occultamque potentiam puris castisque rebus aut personis inesse, ita ut quae ad magicas artes pararentur, si pura fuissent vel puris manibus pertractata, longius pollere viderentur (1).

(1) Cfr. I. Kroll, *Superstizioni degli antichi*, in comm. *Atene e Roma*, mens. Sept.-Oct. 1899.

CANALES QUI MAXIMI

Apud Germanos etiam nunc de novo canali effodiendo disceptatur. Certum vero est aucta in dies et multiplicata hominum commercia necessario expetere, ut quotidie per dissitas orbis regiones, easque potissimum quae maxime ab excultis populis incoluntur, novae viae novaque itinera terra marique deducantur, quo ingravescentibus necessitatibus optime consulatur.

Atqui, post viam illam quae ex Mediterraneo mari in mare Rubrum Lesseps Gallo auctore naves immisit, nullum hactenus tanti pretii simile opus est coeptum quam quod Panama ex urbe nomen sumpsit repetundarum celeberrimis quaestionibus iam in saecula notum.

Huius itaque exsecutio, post universale Gallorum collegium in decoctionem coniectum, novo eiusdem nominis sodalitio tradita est, quod Lutetiae abhinc quartum annum convenit, suasque pecunias ad sexdecim millies centena millia libellarum et amplius constituit.

Verum ius proprium persulcandi regionem elapso nuper anno a Columbiae reipublicae administris sodalibus prorogatum est, sed vix licuit praeliminaria studia reliquo tempore explere.

Ceterum superioribus annis in Culebra et Emperador regionibus opus quam maxime processerat, ita ut post annum millesimum octingentesimum nonagesimum quintum ad tricies centena millia humi mensurarum effossa fuerint. Quare iam in Culebrae finibus ad sexcenta profunditatis brachia fovea descendit, cuius alteram partem vetus collegium nativorum una opera recens perfecit.

Sed terminus a Columbiana republica pro foveae totius perfectione constitutus ad duodecim annos prorogari iterum oportebit; collegium vero pro sua vice operosiorem manum labori conferre et plus quam tercenties vel quadringenties centena millia libellarum insuper in illum impendere.

Quare non inopportunum erit Europae nationes, quae a gemino canalis per Nicaraguam deducendi incepto secesserunt, pecuniarium foedus inire, ut latissima commoda quae ab huius effossione Anglia et Americana Nordica respublica sibi parant, ipsae quoque alia via lucrentur. Imprudens enim maxime est ab ultimi Orientis via exclusionem tranquillo animo pati, tum pro commerciis tuendis, tum pro bellicis perturbationibus, quae forte in extremo illo mari flagrare poterunt.

Itaque geminus canalis Americanorum praecipue opera per Nicaraguam rempublicam deducendus. Huius iam iter septuaginta machinarii, Americanorum missi, recognoverunt, optimumque tramitem Lull per urbem dirigendum selegerunt. At collegialia haec studia perdurant adhuc, ut praecipue navalibus necessitatibus caveatur, et maxima navigia tute valeant per illum transire. Post occupatas enim ab Americanae reipublicae copiis Philippinas insulas, eorum potissimum interest, ut in Pacificum mare libera via sibi pateat, rursusque e Pacifico in Atlanticum.

Tertius huiusmodi notissimus iam inceptus Germanum canalem spectat, qui Ems flumen cum Ilva coniunget hoc nomine *Mittelland-Kanal*, et quadringenties millia mensurarum in longitudinem attinget. At eius aquae non modo per foveas effluent, sed deducto ad rem ponte etiam Visurgis (*Weser*) fluminis undas incolumes transibunt. Cum vero ad Ilvam pervenerint, partim ad Magdeburgensia usque moenia iter prosequentur, partim in Planensem canalem influent, quo Ilva cum Vistula, cum Viadro (*Oder*) et cum Sprea fluminibus, quae iam inter sese foveis colligantur, plane coniungetur.

Haec inter Russi quoque studia prosequuntur circa quartum maximumque canalem, qui ex Baltico mari in Riga sinu exortus, per Turuntum (*Duna*), Berezinam et Borysthenen (*Dnieper*) flumina usque ad Kerson portum in Pontum Euxinum deducetur. Longitudo immanis huius itineris ad millies centena millia passuum fere perveniet, impensae vero ad quinque millies centena millia libellarum sunt iam computatae. Praecipuus autem totius operae finis est, ut navales Russorum copiae interna tutaque via ex Nordico mari in Euxinum descendere brevi queant.

Tandem in Gallico municipum coetu de Massilia urbe cum Rhodani fluminis cursu canali connectenda disceptatum est, ut ex Massiliae portu ad internas Galliae regiones per fluminum aquas facilior via sternatur.

In tot itaque tantisque operibus quis dubitet quin Germanorum Caesar provide consuluerit suoque proposito firmus iure persistat, ut suum imperium nova opum fonte augeatur?

A. L.

FUR A FURE LUDIFICATUS

(Iocosa per dies Bacchanalium narratio).

De miseri gaudere malo mens horret honesta;
At si fur furem, credentem fallere, fallat,
Hoc ridere probis, salva probitate, licebit.
Bacchantes utinam peius nihil, hisce diebus,
Peccarent! Lepidum, lector, nunc accipe factum.

In platea, nuper, veteri celebrique Quiritum,
Cui decus et nomen dedit Antonina Columna,
Stabat rheda vacans, pigro commissa caballo
Aurigaeque vafro, peregrinos ludere docto,
Elicita duplici, triplici mercede laboris.
Vesper erat nitidus, distabat nox tribus horis,
Cum quis ad aurigam properat, sermone Britannus
Visus et incessu, sed erat Sebethidis undae
Potor, et ingenio genuinus Parthenopeius.
« Heus » (ait ille) Yes Anglorum, quod noverat unum,
Vocibus admiscens italis, « optasne lucellum
Pingue tibi, bone vir, coenamque parare decoram?
Dum lux ista nitet, vehe me (nec parce caballo)
Praecipuos Urbis per vicos. Ibimus ambo
Postea coenatum: tu, quo vocat uxor, et ipse
Bristoliae, quo me revehes, conviva tabernae.(1)
Sterlinam capies tunc pro mercede libellam ».

Perplacet aurigae pactum: qui, cannabe torta,
Fratrem Bucephali torporem dedocet omnem.
Rheda volat: mox Flaminiae subsistere portae(2)
Cernitur; hinc Tiberis ripam legit atque Adrianam
Radit item Molem,(3) *Vaticanasque columnas*
Circuit immensas: tum, qua Mons Aureus(4) *exstat,*
Flectit iter, superat collem, decurrit ad Undas
Paulinas, fanum Solis Ianique bifrontis
Praeterit et clivum Capitoli; nec mora, praeceps
Flavia, iuncta Foro, praetervolat Amphitheatra.
Scandit et Esquilias, peragratque viam Merulanam;
Quatuor inde secat Fontes,(5) *plateaeque propinquat*
Denique Tritonis,(6) *nostri quae meta Britanni.*

Interea nox atra polo descenderat alto,
Quam fumosa viae funalia pellere frustra
Tentabant. « Prope iam » (tum vector ad aures
Ductoris), « prope iam cursum confecimus; hoc tu
Egregie pensum solvisti; nunc ego nummos
Promam ». Quos ubi vix deprompserat: « O mala », clamat,
« O mala sors! o siste comes! mea plena libellis
Forte crumena manu defugit, subque tapete
Pulvinoque tui currus latet. Ast apothecam
Hanc, ubi vina vides venalia, praepete cursu
Ingrediar, lumen rapiam repetamque fugaces
Aureolos. Agitur res magna, tibique sit uni
Dicta: Crumena tumet viginti quinque libellis!
Custos, dum redeo, vigil esto: dimidiumque
Aureolum, pactam mercedem praeter, habebis ».

Desilit, haec fatus, de curru vector, aditque
Cauponam, foribus binis (quod sciverat ante)
In binos patulam vicos; aditusque sinistro
Usus in ingressu, dextro se limine cautus
Expedit. Hinc, turba iam praetereunte resorptus,
Securus sua tecta petit, laetusque triumpho,
Quo fuit, asse carens, tota deductus in Urbe.

Dum fugit ille, vafer Phaëton sic cogitat: « Hercle!
Una libella quid est? impar quid sesquilibella?
Quam levis orbiculus! quam lubricus atque volucris!
Evolat e digitis, ut vix tractaveris, ut vix
Hospite pennigero fueris genialiter usus!
Coena, cadus vini, nova vestis, sella theatri,
Fiscus avem flavam, nisi sit comitata, fugabit.
Scilicet aureus est mire sociabilis: horret
Vivere solus; amat laetos nitidosque sodales,
Qui, simul ut coëunt, saltent hinc inde canori.
Has igitur quinas mihi vicenasque libellas
Adscribam domino. Sed tu nunc aliger esto,
Mi sonipes! hanc ne segetem sibi demetat Anglus:
Rem si rite geras, hodie vesceris avena ».

Rheda volat rursus; silicique repente viarum
Excutitur scintilla frequens. Ut denique cursor
Ad stabulum rediit, quaesito lumine currum
Explorat, sitiens auri. Nec proditur aurum!
Frustra dispicitur, disquiritur angulus omnis;
Frustra succedit coniux oculatior. Eheu!
Aurea messis abest, quam nunquam severat Anglus;
Romuleum furem ductarat Parthenopeius!

Ergo lassus equus paleis, hac nocte, putrique
Vescitur heu! foeno; lacrimosas dum parat uxor,
Lauta pro coena, cepas irata marito.

F. X. Reuss.

(1) Hôtel Bristol. (2) Porta del Popolo. (3) Castel S. Angelo. (4) Montorio. (5) Quattro Fontane. (6) Piazza del Tritone vel Barberini.

QUAESTIONI DE LATINI ELOQUII PRONUNTIATIONE

RESPONSUM ALTERUM (1)

Quaestioni inter socios propositae *De latini eloquii pronuntiatione* hoc, meo iudicio, responsum debetur: Exemplar pronuntiationis impossibile; idque argumentis quae sequuntur probatur:

I. Orator Romae natus pronuntiare recte Galliae vel Angliae idioma non potest, typis vel manuscriptis studio adhibito quovis. Necesse est vocem Parisiensis magistri seu Londinensis auribus percipere. Nec sufficit; rem enim melius assequi videtur si quis Parisiorum Lutetiae degens assidue per annos colloqui et versari possit. Sed tamen incola urbis huius egregius, sola pronuntiatione cognita, advenas diiudicet gallice loquentes, sive Italos, sive Anglos.

II. Si ergo – exstant in Sacris Scripturis atque profanis historiis exempla – gens nunquam pronuntiare nonnullas alius gentis potis est voces, a fortiori impossibile tradere alicui opusculo scripto exemplar pronuntiationis.

III. Athenis actores deridebantur qui in vitium aliquod pronuntiationis incidissent. Quis noverit hic et nunc docere quaenam levissima illa sonorum differentia? Ecquis ignorat graecam linguam vel hebraicam alio modo legi non tantum inter nationes, sed inter *glottologos*; nec posse quemquam surdo (uti posteris et absentibus) promere quo modo pronuntiarentur a Pericle, Demosthene spiritus, accentus, upsilon... et cetera?

IV. Si denique Caesar ipse et Isocrates nunc romanum graecumque sermonem docerent auditores cosmopolitas, ne hos quidem puto hodie pronuntiaturos esse ita ut Caesar vel Isocrates dicerent.

Sapienter itaque *Vox Urbis* socios, quos late per orbem adnumerat, ut de hac speciosa quaestione disceptarent invitavit, quam, « propheta non sim », minime solvendam praevideo.

P. A. Rovitti
socius, ex Lucania.

(1) Cfr. an. III, num. II. — De re insuper ad nos perite scripserunt etiam cl. viri A. Sordet et F. Ramorino; quibus in proximis numeris locus erit.

COMMUNIA VITAE

De diversis animalium vocibus

Ante hos septem dies apud amicissimum meum, mihique iucundissimum eloquio virum, Crispinum Mariani, pransurus ibam in Esquilias, cum illa in via, cui ab Augustino Depretis nomen, globus hominum ante oculos fuit, haerens obseratae ianuae emporii cuiusdam. Visurus quid rei esset accessi. Intus multisonae animalium voces toto ore strepebant, quasi inter se dentibus, ungue, rostro pugnarent. Loci dominus dum aperire maturat, pacem impositurus bellantibus, clavem in foramine fregerat, itaque clidnchus advenerat, totaque nitebatur arte, uti portae ferramenta laxaret, aditumque daret hero opus urgenti; quotquot enim intus vulnera furiantes inter bestias discurrebant, totidem dominicae ferebantur damna crumenae.

[illegible]; patuere tandem aliquando fores. Proh ridiculum visu! Simiae, quas illic in caveis dominus coercitas habebat, sive dentium, sive manuum ope, sive utrisque [illegible] cancellos fregerant, et liberae demum, qua [illegible] pollent [illegible] et vi, domini reponentis avium [illegible] quotidie [illegible] sequutae, caveas mediam in [illegible] [illegible] subversas, modo dextrorsum, modo sinistrorsum inclinatas, cumulumque fecerant informem ex omnibus, ac dilabentes aquae et cibaria per [illegible], volucrum familias vexaverant ac territaverant, [illegible] strepitus illi et clamores incompti, quibus vox una [illegible] perpetuo perstrepebat.

[illegible] ferentibus, herus primum simias, [illegible] carcere coegit [illegible] sub [illegible] et cum [illegible] [illegible] [illegible]; [illegible] a [illegible] ad [illegible] [illegible].

[illegible] adhibenda [illegible] est! [illegible] omnis, et suo [illegible] [illegible] [illegible] reddiens [illegible] [illegible] et [illegible] hymnum [illegible] vo- [illegible] et pangere carmen insolitum, [illegible] [illegible], [illegible] ab illo, [illegible] et [illegible] a [illegible] extorquebant.

Parus hic, quem nos *cinciam* vulgo dicimus, « tinninabat », cycnus « drensabat » illic, « bubiebat » alibi butio, alibi regulus, merops et progne « zinzilulabant ». Humano more « sibilabant » meruli, « trutilantibus » turdis, quorum ingens ibi *copia* erat, ac sturnis composito et quasi in numerum « pisitantibus ». Quid ultra? Quasi ipse simiarum, non herus, victor exsisteret, gallus, gloriosus, alas quatiebat, et gloriosior promisso collo et erecto capite totis pulmonibus « cucculiebat », dum externa avis et perdix, « gacabantes » laetitia redditae tranquillitatis, cum humili quidem sed utili gallina, quae « gracillabat » inferius, colloquium ferme inire de praeteritis casibus videbantur. At ridiculus gravitate lenta et stupiditate superba pullus indicus, quem nos gallinaceum (gallice *dindon*) vocamus, permissis ad solum alis, inflatus, rub'cunda galeae cartilagine insignis, adacto capite ad caudae pennas erectas et flabelli in modum expansas, mole sua huc, illuc ferebatur quantus erat, ac toto pectore « gutturiabat », dum tali commota strepitu « ululat » ulula, ac territa noctua « cucubat », diversa in parte « crocitantibus » corvis, et « frigulante » graculo, ac « gloteranti » ciconiae, et « pupillanti » pavoni « plausitabant » palumbes, « gratitabant » anseres, turturesque « [illegible] ». Acredulae, quae fastigium cavearum tenebant, « mitilabant », « assonantibus » palaris, quas *beccaccine palarene* dicimus italici vulgi more, palaropes vel falaropes animalium disciplina. In infimo autem « gruebant » in servitutem redactae grues, et anatas « tetrinibant », dum cupidis aspic'ens oculis accipiter « pipat » et « lipit » milvius et vultur « pulpat », « clangente » super omnes aquila, cuius tot circumdatae praedis sicci sunt desiderato sanguine et hepate et carn'bus rostrum et ungues.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Crispinus [illegible]. — O Crispine — inquam — huccine te quoque rapuit curiosa indoles? — Mirum! — respondet — tu, qui tanto abes, hic ades, ego, qui domo adsum, aberam? — Tunc ego: — Ecquid videtur tibi de hac Babylonia vocum? — Optimum — reddit ille mihi. — Profecto si « pipilarent » hic passeres, atque « garrirent », si « cuculatet » cuculus, quem non video, si striges et vespertilio « stridèrent », quae et absunt, si gallinaceum pulli « quiritarent » ac « trinsarent » hirundines, « bombilarent » apes, et cicadae « fritinirent », dicerem adesse nos conclavi arcae Noeticae, in quo volatilia continebantur. — Mox addidit: — At, nonne vides? Psittaci silentes non « cairant ». Afferam tibi silentii causam: saepe enim belluae rectius quam nos opportuna cognoscunt.

Et ego: — Dic, sodes, et maximus eris mihi.

Tunc ille: — Psittaci sciunt nunc non esse colloquii, sed prandii tempus, ideoque...

— Sequor te, amice — ipse dixi; et apud eum opipare pransurus discessi.

H. De Vecchi Pieralice.

VITA FUNCTI VIRI CLARIORES

Dominicus Iacobini S. R. E. Cardinalis, in Urbe Vicarius, natus est Romae an. M DCCC XXXVII. In Pontificio Seminario Romano sapientiae et divinarum rerum studiis ita se addixit, ut admodum adolescens doctor in iisdem simul et in utroque iure creatus sit. Deinde latinas graecasque litteras docuit, in Romanae Ecclesiae concilia relatus est, Archiepiscopus Tyrien. electus, Nuntius Apostolicus in Lusitaniam missus, unde an. M DCCC XCVI rediit in Patres Cardinales cooptatus. Inter tot autem tantaque munera, quibus optime functus est, neque historiae, neque antiquitatis disciplinas neglexit, in quibus clarissimum virum Io. Baptam. De Rossi habuit collegam. At praecipue eius sollicitudo in iuvenibus et opificibus posita est, quibus in omni vita adfuit, re docens, virtute confirmans, sublevans patrocinio. Quo factum est ut magnam sibi dilectionem conciliaverit, ipsumque die I huius mensis Februarii vita sublatum omnes conquerantur.

Vox Urbis commentarium nostrum etiam in deliciis habuit, ad quem carmen, an. II num. XVI editum, sponte misit vulgandum.

Franciscus Ferrara, Siculus, quondam de publica opum [illegible] princeps habitus est, « liberorum » qui dicebantur primas partes tenens in sermonibus, in scriptis, in ipsisque legibus [illegible] [illegible] [illegible] italicis. Sed cum eius factio vi rerum [illegible], Venetiis [illegible], ubi nonagesimum agens annum vita est functus.

Ioannes Ruskin, vir exquisiti iudicii, ingenuarumque artium scriptor diligentissimus, senex Londini decessit. Verum de ipso, deque eius operibus praecipua arte digestis peculiariter [illegible] dicemus.

I. F.

LOLLIUS

SIVE DE PROVECTA LATINITATE

[illegible] Ludovicum, oblitus non modo Quintiliani sententiam, sed etiam iudicium humani generis, quo is poeta [illegible] [illegible]. Contemplatus eius fabulam, pulcram [illegible] [illegible] [illegible]. Quam speciem? Nempe [illegible] a se [illegible]; vim, [illegible], [illegible], [illegible], elegantiam, simplicitatem, suavitatem, aliaque [illegible] semper exempla, quae ex rhetorum elenchis repetere potuit in minoribus eiusque scriptoribus annumerare [illegible] [illegible]. [illegible] tamen illud inquirere, quid sit [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] es quidem quantae molis altitudo sub specie illa ridiculi lateat; quam vere, id est quam sapienter, exprimatur prona in interitum aetas, in quam incidit vates; qua oculorum acie nova divinetur; quam expeditum complendae satyrae sternatur iter hispano Cervantis. Haec in vestram consuetudinem non [illegible], qui sapientiam nescio quo relegetis, a vita hominum quam longissime disiunctam. At suavi veneno est respersa fabula. Quid ergo? « Vitanda est improba Siren ». Caute legendus, nec omnibus quidem Ludovicus. Ceterum, quemadmodum *omnia munda mundis*, ita etiam,

Sincerum est nisi vas, quodcumque infundis acescit (1).

In omni autem vita « sunt bona mixta malis »; nec tu profecto, Trebati, solem aut pulcrum esse aut bonum negaveris, quod saepe vel frugibus noceat vel homines perimat; nec de abolenda pistoris arte cogitas propter medicorum effatum: « omnis indigestio mala, panis pessima ».

Iniecta panis et medicorum mentione erectus Philippus: — Si vera sunt — inquit — quae Flaccus docet, « quod medicorum est promittunt medici », excipite, litterarum amatores iidemque philosophi, Aesculapii vestri sententiam, eique fidem adiungite. Magnum enim quiddam medendi disciplina est, quam scimus Pythagoram, Empedoclem, Democritum, Hippocratem aliosque sexcentos, tamquam philosophiae partem cum sapientia coniunxisse. Quin etiam maiorem, si fieri potest, ipsa prudentia sapientiaque dixerim; illa quippe scientiae oculus, haec manus est. Quamobrem sic mihi suadeo. Si hieme plus esse convenit, si cibis uti validioribus, si meracius bibere; contra, si producta sessio, si ardor disputandi latera frangit exsiccatque fauces, quid heic moramur diutius? Fingite nos in Cyclopis antrum penetrasse in eiusque sinuosis latebris per aliquot horas fuisse versatos. Quaerendum est effugium et suadendum gubernatori navis, ut in aliquem portum deducat, in quo liceat in usum deducere tradita a Catio *vitae praecepta beatae*.

Ita re ad culinam conversa, quum poneretur consilium, essetne reliqua disputatio in diem posterum differenda, repente impulsi crepuere cancelli, reclusaeque subito fores admiserunt iuvenum ferme quindecim perridiculum agmen. Procedebant bini, gravi incessu, praeeunte maturioris aetatis viro exercitati vultus et qui videretur nescio quid magnum promittere. Singuli severo supercilio, promissa barba, induti pallio, cum pera et baculo, Diogenis more vel Antisthenis. Eiusmodi villicorum coegerat manum oppidi magister, Mucius, quem *syndicum* vocant, postquam e muro qui imminet horto, audierat philosophiam crebro et philosophos nominari. Ratus igitur e sapientium numero esse disputantes viros, in id consilium devenerat, ut eos imitatione petulantissima derideret.

Itaque ut ipse ante omnes in conspectum venit: — Per societatem miseriarum — inquit — obsecro ut nos in gregem vestrum recipiatis. In hoc enim oppidulo non litterarum studia celebrantur, non reliquae disciplinae, quibus mens hominis alitur, quaeque in pretio sunt apud mortales. Miseri vivimus, quibus nec quaestus est, nec artem ullam didicimus. Si verum est, quod nemo dubitat, inopem et nudam ire philosophiam, nemini expeditius quam nobis ad ipsam patebit iter. Pallium humeris aptavimus, mento barbam; rusticam bipennem, ligones, cum augurum lituo commutavimus. Quid iam reliquum est nisi ut nos in curionis disciplinam tradamus, ut quadriennii spatio latine philosophari possimus?

Haec serione an ioco dicerentur quum non satis intelligeret Piso maior, veritusque ne cui forte, quae disputata a se fuerant, offensioni esse potuissent: — Quaeso — inquit — Lolli, ne sinas hinc nos ante discedere, quam Trebatio satisfeceris, admodum prudenter opponenti mutatas philosophiae conditiones per divinitus revelatam doctrinam.

Cui Lollius: — Paucis me expediam, quoniam video morae impatientem Philippum languidis me oculis intueri; palliatorum autem, qui circumstant, scio esse adhuc impares aures iis quae dixero percipiendis. Mecum igitur facis in ceteris fere omnibus, Piso; sed imprudenti tibi, non profecto volenti accidit, ut de philosophia christiana ne verbum quidem haberes. Si enim solemus ea vehementius studia persequi, quae sint maxime frugifera, neque solum ad hanc terrenam vitam et caducam, sed multo magis ad alteram illam immutabilem ac sempiternam, an maior ulla disciplina cogitari potest?

(Ad proximum numerum).

P. Angelini.

(1) Hor. I *Ep.* II, 54.

XIII. . Ciceronis M. Tullii Orationes. Ed. Müller. (Voll. 3).
XIV. . Ciceronis M. Tullii Epistulae. Ed. Müller. (Voll. 2).
XV . . Ciceronis M. Tullii Scripta philosophica. Ed. Müller. (Voll. 3).
XVI. . Eclogae poetarum latinorum. Ed. S. Brandt.
Id. graecorum. Ed. Stadtmüller.
XVII . . Gellii Auli Noctium Acticarum libri XX ex rec. M. Hertz. (Voll. 2).
XVIII. . Historicorum Romanorum fragmenta. Collegit, disposuit, recensuit H. Peter.
XIX. . Orosii Pauli Historiarum adversus Paganos libri VII. Rec. C. Zangemeister.
XX . . Panegyrici Latini XII. Rec. Aem. Baehrens.
XXI. . Poetarum Romanorum fragmenta. Ed. Aem. Baehrens.
XXII . Silii Italici Punica. Ed. L. Bauer. (Voll. 2).
XXIII. . Taciti C. Cornelii Libri qui supersunt. Rec. C. Halm. (Voll. 2).
XXIV. . Valerii Maximi Factorum et dictorum memorabilium libri IX, cum Iulii Paridis et Ianuarii Nepotiani epitomis. Rec. C. Kempf.
XXV . . Varronis M. Terenti Rerum rusticarum libri III. Rec. H. Keil.
XXVI. . Christus patiens. Tragoedia christiana ex rec. I. G. Brambs.
XXVII . Vitae Sanctorum novem metricae ex codicibus Monacensibus, Parisiensibus, Bruxellensi, Hagensi saec. IX-XII. Ed. Guil. Harster.
XXVIII. Epistolae selectae virorum clarorum saec. XVI-XVII. Ed. E. Weber.
XXIX. . Manutii Pauli Epistulae selectae. Ed. M. Fickelscherer. Mureti M. A. Scripta selecta. Ed. I. Frey. (Voll. 2).

(Quae opera omnia prodierunt Lipsiae ex officina Teubneriana).

XXX . . Divi Thomae Aquinatis Summa Theologica ad emendatiores editiones impressa et accuratissime recognita. Edid. Romae Forzani et S. - Leo PP. XIII aureo numismate decoravit.
XXXI. . Divi Thomae Aquinatis Summa Philosophica contra Gentiles ad lectionem codicis autographi in bibl. Vaticana adservati, probatissimorum codicum meliorisque notae editionum fideliter impressa. - Romae, ex off. Forzani et S.
XXXII . Biblia sacra vulgatae editionis Xysti V P. M. iussu recognita et Clementis VIII auctoritate edita. - Affabre renovarunt Desclée, Lefebvre et S.
XXXIII. Novum Iesu Christi Testamentum vulgatae editionis Xysti V P. M. iussu recognitum et Clementis VIII auctoritate editum. - Affabre renovarunt Desclée, Lefebvre et S.

Subnotationes atque praepositi praemii indicatio **recto tramite** mittantur ad ***Vox Urbis*** commentarii administratorem, **Roma, via Alessandrina, 87.**

PER ORBEM

Si quae hominum gesta, praeter bellicas Transvaaliani discriminis vices, gentium animos maxime commoverint quaesieris, latronum opera ea fuisse invenies, quorum insolitis factis anglicos casus aemulari divinitus, atque etiam puto felicius aliquando datum est.

Quidam argentariae Petersburgensis domus tiro cum quinquaginta millia rublorum in pera secum ferens iter a Moscoviensi civitate Iaroslavo ad urbem faceret, ipso in curru ab audacissimis sicariis oppressus est, et aurum eius prompte direptum. Interea in Bysantina ferrearum vehum statione, cum epistolarum sacculum, quod in Galliam mittendum pervenerat, recognosceretur, sigilla fracta reperta sunt ac divulsa, nec innotuit hactenus abacta pecunia quanti fuerit.

❦

Attamen hominum copiae et fortunae non aliter et ipsa vita acerrimum senserant detrimentum imbribus et tempestatibus assiduis, quibus hiemale hoc tempus torquetur.

Ad Saturni ultimum Iberiae promontorium, *Les Andes* gallicum navigium in *Amaliam* ibericam navem concurrens eam demersit. Prope Bellovadum, ibericum pariter portum, furens procella exarsit ita, ut *Serantes* navis vix profecta, ne graviora detrimenta pateretur, statim reversa sit in portum; at *Gorliz* alia navis, quae pariter ad reditum coacta fuerat, in ipso portus ore fundo haesit, et *Valle*, quae Roterodamum versus vela solverat, in litus coniecta est. Verum ipsum post portus tutamen *Febrero*, *Derbund*, *Watergale*, *Ragusa* et *Iosephina* naves antemuralia opera parum iuvarunt, atque undarum furore quassatae sese ad invicem compulsarunt, ac pluribus in locis confregerunt.

❦

Longissimum sit si cetera recolantur, quae ad Sancti Sebastiani ibericum sinum, ad Sancti Nicolai russica litora, vel prope Hamburgenses, aut Baionenses aut Brivatenses scopulos, vel in Palmarum brasiliensi portu acciderunt; quare minus grave putamus ad terrestria reverti.

❦

Verum heic etiam nonnisi lugubria adspicimus: pestem in Brasilia grassantem, desertiones Galliam et Austriam perturbantes, emptiones, quibus operariorum vitae pessumdantur. Fovea enim, quae in Albula loco perficiebatur, ruit repente super adlaborantes opifices eosque misere oppressit.

❦

Pesio in urbe Hungariae capite, bini currus qui electrica virtute in contrariam partem agebantur, atra nebula circum obtecti, alius in alium concurrerunt, atque violentissimo occursu uterque conquassatus est, civesque complures vulnerati aut interempti.

❦

Sed ut paulo iucundiora persequar, ad Venezuelana litora confugiendum est, ubi inter quotidiana praelia atque advelitationes, inter denegationes argentariorum, qui pecuniam tradere reipublicae administris recusant, populares feriae non deseruntur. At ea fortuna ferme iisque iocis, quae non omnibus grata fore reputo.

Cum enim Caracas in urbe feriae maxime a Bolivar, libertatis vindice, dictae, celebrarentur et Castro praeses ipsis adesset, lepidissimum fuit iuvenes quosdam ex improviso parvis ballistis districtis missilia huc et illuc proiicere audacter non dubitasse, quorum vi ipsa liberatoris statua media in platea erecta persulcata hinc et inde apparuit.

Quod novissimum laetificandae multitudinis inventum ceteris etiam gentibus vehementer commendo.

Viator.

VARIA

Nulla ex electride damna.

Duo ex electride damna sunt: alterum in vitam alterum in res. Primum fit quoties vel ignarus quis, vel non satis cautus metallica tangat fila, quibus electridis rivulus fluit; alterum quoties filum idem liquescat; utrumque fatiferos effectus fulminis parit, utrumque mortem affert et incendium.

Italus quidam, Eugenius Rutuli Novalensis, machinulam condidit, qua, ubi casu aliquo abrum, patur filum dux electrici fluminis, statim automatice electricum flumen a filo aufertur, filumque ipsum iacet prorsus innocuum cuique invenienti et contrectanti per campos iacens, idemque electricum ignem non ultra nutrit, si forte flagraverit.

Magnum hoc est, et virum hunc optime de humano genere meritum praedicamus.

P. d. V.

✱

Ioci.

In magistrum soporiferum.

Dulciter inducit tua blanda loquela soporem
Non secus ac murmur praetereuntis aquae:
Dulcisonis quondam dictis blandissima Siren
Alliciens nautas perdidit in scopulis.
Tu, Siren veluti exuta feritate, magister,
Paulatim somno lumina nostra premis.

Amphion praestans, Amphione clarior Orpheus
Qui fera corda hominum sopiit atque feras.
Ambos tu vincis; mellita et voce, magister,
Somnum oculis revocas leniter et leviter.

Qualia fundit olor suavi modulamina ab ore
Dulcius extremum cum canit ante diem,
Arbore moesta sedens quales philomela querelas
Ingeminat prolis tristia fata gemens,
Talia languidulo profers e gutture verba
Quae suadent somnos mellifluos oculis.

I. Sola.

ANNALES

Transvaalianum bellum - Leyds legati Boerorum peregrinatio - Orientales quaestiones - Macedoniae seditiones - Sinensia fata.

Luctuosum Anglis et grave supramodum fuit post faustiora, quae in superiore numero nos quoque retulimus, ex Spion monte, quem multis laboribus occupaverant, mira audacia sese pulsos a Boeris fuisse atque trans Tugela flumen iterum coniectos. Verum quae his diebus Redwers Buller dux diuturna animi constantia nititur circa eiusdem fluminis vada, ut sociis obsidione intra Ladysmith moenia cinctis auxilia immittat, minus dubia videntur, ita ut spes aliqua [illegible] se posse per Blakfontein iter optatam tandem urbem attingere.

*

Quae cum ita sint, obscurum ignotumque omnibus manet consilium, quo Leyds, Transvaalianae reipublicae legatus, per Europae aulas peregrinatus sit, et praesertim Wilhelmum Germanum Caesarem adierit. [illegible] pace Boeriis pretio [illegible] Boeris cura, qui et suo iure confisi, et copiarum numero aucti, affluentes quotidie [illegible] Anglorum legiones tuto pede expectant. Quare longissimum fore maximeque diuturnum bellum hoc plures coniiciunt, quod non proeliis et [illegible], sed tum urbanis tum, ut ita dicam, montanis [illegible].

Sed et [illegible] populos quos minus [illegible] sua condicio facit perturbari huc et huc [illegible] examinus, hoc nimirum tempore, [illegible] in publicis negotiis moderandis [illegible] a nostris litoribus cognatis. Nam quaestiones illae, quas Orientales vocant, duae, altera quae Turcarum, altera quae Sinensium imperia spectat, coniunctim periclitari videntur.

*

Bulgari enim, primi non sine causa in comitiis [illegible] sese in Macedoniam intentos habere oculos palam faciunt, at inde Serbi haud contrariis moliuntur. Quare congeruntur ab utrisque arma veteraque odia in dies flagrant. Haec autem consilia cum Epirotae, qui inter falsi Prophetae asseclas [illegible] sunt, cognoverint, per Macedoniam in [illegible] arcem instructi insurrexerunt, et praecipue [illegible] in urbe eiusque per suburbia Christianorum domus et praedia barbara ferocia vastantes igni comburenda reliquerunt.

*

Tunc vicissim in Sinis [illegible] Su imperator aut [illegible] sibi [illegible] ipsius matris scelesto mandato [illegible] est. Verum quidquid sit, id [illegible] dubio compertum habetur, nunc rerum summam acrius quam antea regalis foeminae manu regi; nam qui novus imperator renunciatus est, Chi-Kuang, in pueritia adhuc versatur. Sed, quas pertimebant, provinciarum omnium seditiones tantum in Pekini regione Sio-Ki exarserunt, ubi nonnullos iuvenes qui studiis operam dabant, cum novi regis effigiem corrupissent, furcis appendere opus fuerit. Quae tamen communis quies non impediit quominus Russi maiores quotidie copias circa Persiae et Sinarum fines colligerent; Galli vero suos nautas ad urbem caput armis instructos mitterent.

*

At non inutiliter haec omnia cauta dicendum est, cum inter immutatas hoc modo imperii vices odium, quod in exteras gentes et in earum religionem Sinenses incolae semper retinent, flagrare extemplo videatur. Quapropter incursiones in sacrarum expeditionum stationes praecipue, frequentiores factae sunt, atque ideo Americarum, Angliae, Galliae, Germaniae Italiaeque legati libellum simul gubernatoribus obtulerunt, ut suas quisque gentes validiori praesidio tueretur.

Poplicola.

PUBLICI PER ORBEM COETUS LEGIBUS FERENDIS

In Americana nordica foederata republica rogatio Senatui oblata est, ut loricatae naves ad Laurenço Marques portum mittantur quo iura reipublicae inter acerrimi belli discrimina validiori tutamine vindicentur.

In Anglia coram optimatum et municipum coetibus solemnis reginae oratio perlecta est, qua hodiernum ad Transvaal bellum, prouti necessario fato paratum, et ipsa miseretur, verum de patria Anglorum caritate minime dubitandum esse asserit, cui tantum gravissima obstacula superare datum erit. Optimatum comitia regalibus his verbis propositam responsionem statim approbarunt; sed aliter coram municipibus evenit. Hiberni enim praecipue oratores administros acriter obiurgarunt, et ab huius belli consilio, quod iniustum sibi videri asseruerunt, recedendum omnino protestati sunt.

In Gallia obiurgationes gravissimae inter populi oratores exarserunt de illa sententia, qua institutum sodalium S. Augustini ab Assumptione resolutum est. Interea habitae sunt senatorum electiones, in quorum coetum non sine acerrima factionum contentione Mercier, praefectus militum, et ipse relatus est.

In Hungaria de expensis in imperii summam conferendis disceptatio coram populi oratoribus habita est, et cum de Catari munitionibus sermo fuit, triplicis foederis fidem Coloman Szell, rerum ad exteros administer, iterum asseruit.

In Italia de summis expensarum pro omnibus reipublicae negotiis coram utroque coetu disceptatum est; at quae de augendis terrestribus copiis summus bellicarum rerum moderator proposuit, parum grata gubernantium adversariis innotuerunt, quasi in agrorum cultus detrimentum postremo cessura.

Scriba.

LIBRORUM RECENSIO

Dr. P. Cabrini. **Piccola sintassi razionale della lingua latina. - Mediolani edidit E. Trevisini, 1899.**

Petrus Cabrini, doctor, de rationali syntaxi latinae linguae librum eo scripsit animo, ut adolescentes qui III, IV ac V ordinem gymnasiorum frequentant illo potissimum uterentur. Neque desunt argumenta, quibus ipse bene speret, quibus magistri libro, quasi praelucente face, ac praeeunte duce, optime utantur, quibus adolescentes ipsi plurima ediscere possint, quae in scholis non semper audiant explicata per singula ad apicem, et ad momentum.

Dicam insuper, et addam libenter, sententiam clarissimi viri puro de fonte manare, et uberi cornu defluere. At illud est in praeceptis Horatiana lege servandum: *Quicquid praecipias, esto brevis.* Dum enim monumentum ingens in lateres et saxa et caementa dividimus, dum haec ipsa conterentes et atterentes in atomos inspecturi reducimus, monumentum perdimus atomis circumfusi undequaque; ac dum verba scrutamur, linguam amittimus. Haec hodiernae methodi labes, qua latino pulvere conspersos habemus, latinitate illa solidos aurea non habemus. Age nunc, a me quispiam fortasse quaeret, quae, censor, optas? Quid ipse dares, si tale quid ederes? — Aperte fatebor. A propositione simplici ad compositam iter arriperem; nollem periodum una tantum propositione conflatam; nam periodus propositionibus constat. — Ecquid? scrutaberisne Ierusalem in lucernis? — Minime gentium; dico quae sentio, et, ne quis autumet me caecis laudibus blandiri, aequus animo noto quae mihi non probanda videntur. *Verum, ubi plurima nitent, non ego paucis offendar maculis.* Horatius haec olim; eadem et ego; suaque sit pro factis cuique laus.

Federico Balsimelli. **Compendio di storia della Chiesa. — Ed. Romae Desclée, Lefebvre et Soc., 1899.**

Tolle librum tertio editum praelo, auctore addente, et in melius, multa, iam inde bene concinnata, mutante; librum, inquam, cui plura arrident si notas, chartam, et, quam typographicam dicunt, elegantiam nitoremque perspexeris. Methodus vero Balsimelliana in primis elucet, qua ecclesiasticae historiae undeviginti saecula dividit; non enim a rebus maximis gestis singula voluit appellata, sed a Pontificibus iis, quorum virtute et opera, et sapientia et consilio dignitas et iura Ecclesiae sarta tectaque fuerunt, cum praesertim civilis potestas contra vel *Acheronta movebat*, animam potius quam superbiam et ferrum et fraudes deposuitura. Qua in re, aut ego fallor, duplex bonum, quandoquidem eodem tempore et rerum ordo et hominum temporumque una versantur, quod quidem memoriae non levis auxilii est. Nam illa Pontificum distributio per res praeclare gestas, illa rerum per saecula et Pontifices in unum coniurant, ut, si nomina mandentur memoriae, haec una simul cum rebus, ac tempore obvia sint; si res aut saecula, haec una simul cum nomine illo redibunt. Quid autem spectet, et quo pertineat series illa Pontificum perpetuo ducta, cuique patet; dum enim regna, imperia, gentes, regiaeque familiae sortis ludibrio agitatae, et e fulgenti loco deiectae, ruunt ac pereunt, haec Pontificum series perpetua nitet ac eminet immortalis.

Adsunt notae praeterea paginis, quae tribus verbis illis Cornelianis, uti Catullo placuit, argumentum explicant; adsunt index rerum iuxta indolem argumentorum, et alphabeticus index, et quartus insuper iuxta chronologiae placitum et quaesita.

Quae cum ita sint, optimum facturos arbitramur eos, qui hoc historico se subsidio munierint; tempus enim, quod in vestigationibus teritur, in pretio est.

H. P.

AENIGMATA

I. (Vulgo *Rebus*).

$\frac{\hat{A}}{BI}$ FL(- NNN) AT

II.

Altera eundi vox est; *altera* postulat, ut des;
Ambae collectae mons sacer in Phrygia.

I. Wabner.

Ex sociis qui utriusque aenigmatis interpretationem ad commentarii moderatorem miserint intra duos menses, unus, sortitus, gratis accipiet opus cui titulus:

DIVI THOMAE AQUINATIS
Summa philosophica contra gentiles
ad lectionem codicis autographi in bibl. Vaticana adservati, probatissimorum codicum meliorisque notae editionum fideliter impressa.

Aenigmata ann. II, n. XXIV proposita his respondent:

1. A-mentum 2. Cous-Conus-Cotus-Contus.

Ea rite soluta miserunt:

Ed. Bianco, *Romae* - Herb. Strong, *Lyrpliae* - Ios. Caporin, *Montebello Vicentino* - A. Chevènement, *Nods, in Gallia* - Art. Deigendesch, *Sekkau, in Styria* - P. Aloisius a Tabia, *Praenestelosa.* Bapta. Eschenberg, *Albano* - Alafr. Bartoli, *Grosseto* - B. Brichant, *Dorset, in Anglia.*

Sortitus est praemium:

A. Chevènement,

ad quem missum est opus, cui titulus:

SYRIE ET SINAI
par M. Jullien.

Sponsor: Ioannes Baptista Ciampi, iurisperitus.

Romae - Ex Officina Forzani et Socii.